

# Slovenska Gospodinja

Izhaja vsako 3. soboto v mesecu kot priloga »Naš. Listu« in velja posebej prejemana na leto 3 K.

Leto IV.

V Ljubljani, 25. julija 1908.

Št. 7.

Uredništvo »Slovenske Gospodinje« je v Ljubljani, Mestni trg št. 17. ▲ ▼ ▲

## Mlada gospodinja.

**S**e ko rože cveto, misli že na sneg! Posnemaj čebelo in mravljo, ki skrbita za bodočnost! Zlasti za gospodinje na deželi je potrebno, da si pravočasno napolnijo klet in jedilno shrambo za zimo, ko ni na kmetih nikjer ničesar dobiti. Malo mezge, malinovca, vkuhanega sadja, sočivja in gob pač mora biti na razpolago, sicer je v zimskem času dostikrat prav težko pripraviti dober obed, ki pač mora biti čim najbolj raznovrsten, sicer ne tekne. V sledečem prinašamo nekaj navodil, kako je pripraviti nekatero sadje in sočivje za zimo.

V sopari kuhano sadje ali kompot. Sadje, ki ga hočeš vkuhati, mora biti lepo zrelo, a vendar še trdo in popolnoma nepoškodovano. Zloži ga v kozarce, ki so navlašč za to pripravljene, nalij jih s kuhanim sladkorjem. Na 1 kg sladkorja vzemi en liter vode in kuhaj to tako dolgo, da se sladkor potegne, ko kane od žlice. Jako važno je, da sadje dobro zavežeš, da ne pride zrak do njega. V ta namen namoči pergamen v topli vodi, da se zmehča, potem ga zbriši s suhim robcem, napni ga čez odprtino kozarca (ako hočeš, pokrij pergamen še z belo vlažno cunjico), pritisni in drži ga z levo roko ob grlo kozarca, z desno pa ovij okrog njega tesno in večkrat tenko vrvico (špago), ki jo dobro zaveži. Potem deni na dno velikega in širokega lonca precej na debelo platna, iz kakoršnega so vreče, obloži tudi strani lonca s takim platnom in zloži vanj zavezane ter tudi v platno zavite kozarce s kompotom. V lonec nalij toliko hladne vode, da ne bo segala prav do vrha kozarcev, nego bodo gledali za kake 3 prste iz vode. Postavi lonec na ognjišče, pokrij ga in ovij rob pokrovke z robcem, da ne bo uhajala sopara iz lonca. Voda v loncu naj vre neprenehoma 10 minut; ako so kozarci bolj veliki, pa 10—20 minut. Nato odstavi lonec ter ga pusti pokritega tako dolgo, da se kozarci v vodi popolnoma ohladi, nakar jih šele vzemi iz lonca, obriši jih ter spravi na hladno mesto.

Breskve in marelice olup, ko so še trde, poberi iz njih kosti, razdeli vsako na 4 dele, zloži v

kozarce, nalij s kuhanim sladkorjem in jih kuhaj v sopari 15 minut.

Hruške. Olupi jih; večje zreži na 4, manjše na 2 dela, a peclje pusti zraven ter jih tudi razkolji, peške pa izkroži. Nato deni hruške najprej v mrzlo, potem v vročo vodo, zloži jih na rešeto, da se odcede, nakar jih deni v kozarce in postopaj nadalje z njimi kakor z vsakim drugim sadjem.

Češplje zloži v kozarce, nalij jih s sladkorjem in jih skuhaj v sopari. Lahko jih tudi prej deniš v vročo vodo ter jih olupiš. Potem jih zloži v kozarce.

Stročji fižol. Strebi mlad zelen ali rumen fižol najboljše vrste, t. j. obreži ga na koncih; če so stroki dolgi, jih prereži čez pol ter jih kuhaj potem par minut v slani, okisani vodi. Stresi nato fižol na rešeto in ga izplakni v mrzli vodi. Ko se fižol posuši, ga zloži v kozarce, ki nalij vanje sledečo tekočino: 1 del vode, 2 dela vinskega kisa, nekoliko soli in nekaj zrn celega popra zavri; ko je tekočina ohlajena, jo uporabljaj. Kozarce zaveži s pergamenom in jih spravi na hladno.

Tako skrbi dobra gospodinja v dobi polnega sadnega trga že na mesece, ko so zanje najtežavnejši — na zimo in pomlad!



Josip Premk:

## Rozalika.

**T**ik ob razpotju je stal križ, že nekoliko nagnjen na levo stran, in Kristusu, ki je bil pribit na njem z velikimi, od dežja zarjavlimi žebli, je manjkala desna roka do komolca: odbili so mu jo fantje, pijani na vasovanju. Pred križem pa je bila klopica vegasta in črvida, da je trhlo zaškripala, ako jo kdo pokleknil nanjo, da pomoli očenaš pred razpetim Spasiteljem.

In tam ob tistem znamenju, tik razpotja, odkoder je vodila ena pot na bližnjo postajo, druga pa v vas,



je presedela Rozalika po cele dneve in mnogokrat tudi po cele noči.

Rozalika — tako so jo še vedno zvali vaščani, dasi že ni bila več tako mlada, — je bila precej visoke in šibke rasti, z gorečetemnimi očmi, ki so se včasih zaiskrele naravnost grozno...

Otroci po vasi so se je bali, ker je bila blazna, a vaščani so ji radi dajali hrane in prenočišča, ako je prišla k njim in jim pripovedovala o svojem Jerneju.

»Kadar zahaja solnce — in sedim tam ob znamenju, vidim njegovo senco — senco Jerneja, a ko se mi že tako približa, da bi jo lahko dosegla z roko — izgine! — Ali nekoč pride, morda sredi noči; zato ga čakam tudi ponoči in tedaj boste videli svatbo, kakoršne še ni bilo nikoli. Bogat se bo povrnil, v Ameriki je obogatel in potem si nakupiva polja — kolikor ga more pregledati oko in vse hiše v vasi bova popravila. A poroka bo taka, kakoršne še niste videli! Da, še vi vsi se boste klanjali bogati Rozaliki!«

Tako jim je pripovedovala o svoji sreči, o Jerneju, ki ga je pričakovala že dolgih osem let.

Včasih, a to le bolj redko, je prišla tudi k Jernejevi materi, ki je imela bajto zunaj vasi, tam pod brdom. Siromašna je bila tista kočica, kakor je bila siromašna Jernejeva mati: ne kozolca ne svinjaka ni bilo ob strani.

»Ne bo ga, Rozalika — v tujini se je izgubil,« je včasih dejala starka, zagledavši Rozaliko, razmršeno in plahega, bolestnobledega lica.

»Nič ne tarnajte, mati! Jernej pride, da sami ne boste vedeli, kdaj in bogat bo, da naju bo oblekel v svilo in baršun. Saj je dejal takrat, ko je odhajal, da se prej ne povrne, dokler ne bo mogel sezidati nove hiše in kupiti velikega posestva; in potem mati bo — poroka.«

Sočutno in pomilovalno je gledala dobra starka nesrečno Rozaliko, ki je zblaznela le zaradi njenega sina. In ko je odšla, je vedno stopila v kot tja pred jaslice, ki so stale tam od božiča do božiča, in je pomolila za nesrečnega dekleta.

Včasih, ko jo je videla tako blaženo se smehljajočo v težkem pričakovanju in v trdnem upanju, da se Jernej povrne in jo vzame za ženo, se je zamislila nazaj v tiste dneve, ko je bila Rozalika še cvetoče deklet, dasi siromašno in zaobljubljeno njenemu sinu Jerneju.

Lepi dnevi so bili takrat, ko je bil še pri njej Jernej; lepi so bili tisti večeri, ko je zadovoljna sedela pred kočico in gledala na vas...

Tam daleč med poljem je nekdo zaukal, kosa se je zalesketala v žarkih tonečega solnca in nekdo, ki je korakal med zlatim poljem, je zavriskal in vrgel veselja klobuk v zrak. Starka je spoznala po glasu svojega sina Jerneja, in čimbolj se je približeval vasi, tembolj ji je radosti utripalo srce...

In tam koncem vasi je stala kočica vdovca Razlaga in tudi pred tisto kočico je stal nekdo in gledal na Jerneja.

Mlado, šibko deklet je bilo; dvoje dobrodušnih oči se je lesketalo in zrlo tja nanj, ki se je približeval počasi in ponosno.

»Dober večer, Rozalika! Kaj delaš? Ali je stari doma?«

Rozalika se je nasmehljala, lahna rdečica ji je udarila v lice in ljubko je prikimala — češ, da je sama.

Tedaj se je nasmehnil tudi Andrej, odložil koso za vrata in postopil za njo, ki je že izginila v veži.

»Kaj se bojiš, Rozalika? Saj te ne ugriznem, in tudi ako bi te, vse le iz ljubezni!«

Tako je govoril Jernej, desnico ji je ovil okoli pasu in z levico, ki se mu je malce tresla jo je pogladil po licu.

»Povej, povej, Rozalika, ali boš kaj jokala, ko odidem v Ameriko?«

Rozalika je povescila glavico, otožno ga je pogledala, a odgovorila ni ničesar. Jernej pa jo je poljubil in potolažil:

»Nič ne bodi žalostna, Rozalika. Vidiš, tako mora biti: revni smo. Kaj hočem z beračijo, ko si v tujini lahko prislužim denarja, da bova potem živela brezskrbno. Dve leti morda ostanem tam, morda tudi tri, delal bom pridno in ne vrnem se s praznimi rokami. Zapomni si, Rozalika, — prišel bom in ne prazen, ne siromašen, kakor sem sedaj — bogat, in takrat bo najin dan!«

Lepe in sladke se bile tiste besede za Rozaliko in vedno se jih je spominjala, še tudi potem ko je Jernej odšel v Ameriko.

Kmalu potem pa ji je umrl oče, imel je nekaj dolga in prodali so bajto.

Rozalika je ostala sama, brez vsakega premoženja. Žalostna je bila skoraj vedno, ponajveč je molila; da pa se je preživljala, je delala pri sosedih in drugih vaščanih, ker svojega posestva ni imela.

Največje, zadnje upanje je pač stavila na Jerneja, a ta je v tujini molčal...

Nekatera dekleta v vasi so se ji začela že posmehovati, češ, da si je izbral tam v Ameriki kako bogato in se več ne vrne; fantje so ji nagajali, ker ga je tako zvesto pričakovala, a vse to le ni omajalo njene trdne ljubezni in vere, da jo vzame potem za ženo, ko bode bogat in jima ne bo treba skrbeti, kaj bo pozimi, ako potolče v letu toča.

Tako je upala, žalovala in molila že dolga tri leta, da je slednjič prišlo, nad čemur so se užalostili vsi, tudi tisti, ki so jo prej nekoliko zasmehovali: Rozalika se je jela potikati okoli, zanemarjala je obleko in po vedenju kakor tudi govoru so vaščani spoznali, da je prišla ob pamet.



Vsi tega skoraj niso mogli verjeti in posebno njene prijateljice so jo zagovarjale, da temu ni tako in da se potika okoli le zgolj iz žalosti, ker ji Jernej nič ne piše. Neke nedelje, ko so bili zbrani pred cerkvijo skoraj vsi vaščani, pa so jasno spoznali njeno žalostno usodo.

»Ali ga vidite?!« je zakričala nenadoma, ko je prišla mednje in pokazala na vrhunec zvonika. »Ali ga vidite reveža, splezal je na vrh križa, da bo slišala gotovo vsa vas, da se je povrnil, in bo že jutri najina poroka. Kajne, kako je lep?! Pozdravljen ženin, pozdravljen Jernej!« In nato se je zagnala proti zvoniku z razprostrtimi rokami; mnogim so se sočutja porosile oči...

In od tedaj je posedala ponajveč ob tistem znamenju, ki je stal tam zunaj vasi ob razpotju. Predsedala je tam po cele dneve, po cele noči, mnogokrat tudi v zimi, da je vsa premrla in prezebla prišla v vas. Skoraj vsakega, ki je šel mimo, je povpraševala, ali je kaj videl Jerneja, ali je morda kaj sporočil zanjo, a ni ga bilo, ki bi ji sporočil o njem, in čakala ga je tedne, mesece in leta... Saj po tisti desni poti, ki vodi do bližnje postaje, mora priti nekoč, dasi je poteklo, odkar je odšel, dolgih osem let in so se začele zbirati Rozaliki na licu globoke gube.

A Rozalika je bila prepričana, da je ni pozabil, da se še gotovo povrne. In tudi osmo zimo, ki je bila huda, mrzla, kakoršne vaščani še niso pomnili ga je pričakovala v snegu ob tistem znamenju.

In nekega jutra so jo našli pod križem mrtvo.

Niso se malo začudili vaščani, ko so zagledali na njeni glavi veliko rano, a še večje je bilo njih začudenje, ko so zvedeli, da se je prav isto noč povrnil iz Amerike — Jernej.

Krčmar, pri katerem je bil drugi dan, je pravil vaščanom na dolgo in široko, da je prišel Jernej s polnočnim vlakom. Ko je stopal mimo tistega križa ob razpotju, je nekdo planil proti njemu, katerega v temi ni spoznal. Odbil ga je z debelo, okovano palico in v jutru so našli pod križem — ubito Rozaliko.

Nekaj sitnosti je imel pri sodniji, v mestu je bil zaradi tega dvakrat, a vse se je srečno izteklo in bil je vsake kazni prost. Toda to ga ni prav nič utolažilo; otožen in ne brigajoč se za nikogar je hodil okoli in vaščani so ga često videli na grobu Rozalike.

Stari materi je nekoliko popravil bajto, nekaj denarja je razposodil po vasi, tudi za maše je dal, toda kmalu je zopet odšel, — kam, tega niso vedeli, a vrnil se ni nikdar več...



Mila Dobova:

## Rusija in njeno ženstvo.

Rusinje stoje v prvih vrstah v boju za žensko osvobojo. Ko še ni skoraj nihče mislil, da bi mogla tudi ženska zavzeti mesto profesorice, zdravnice, uradnice, odvetnice, so hitele nekatere Rusinje v inozemstvo, večinoma v Švico, kjer so vztrajno študirale in so tudi dosegle svoj cilj. Bile so to večinoma gospodične iz visokih in najvišjih krogov. Starši jih niso pustili, da bi študirale; zato so se navidezno poročile in so odpotovale s svojimi možmi v svet — pa ne na svatbeno potovanje, nego učiti se. Starši so mislili, da žive njih hčere v tujini kot srečne zakonske žene, v resnici pa so študirale; njih navidezni možje tudi dijaki — pa so študirali navadno v kakem drugem mestu. Kadar so se sešli s svojimi ženami, so občevali z njimi le prijateljski. Na ta način je študirala svetovnoznana ruska profesorica matematike in pisateljica Sonja Kovalevska, ki je vzela seboj tudi svojo sestro Anjuto. Tako je študiralo še več Rusinj, uglednih in bogatih, ki jih je gnala nepremagljiva želja po znanosti v svet.

Danes je v Rusiji že velikansko število najraznovrstnejših ženskih srednjih, višjih in najvišjih šol. Ženskih dijakinj ni menda nikjer toliko kot ravno na Ruskem. V nižje in najnižje sloje pa je našla ženska emancipacija svojo pot šele pred nekaj leti. Ruska delavka, ruska kmetica je trpinka, ki je vzrasla brez šole in ni bila do nedavna družega kot sužnja, ki je delala kakor tovarno živinče.

Pred štirimi leti pa je začela žena znanega pisatelja Filozofova zbirati rusko ženstvo vseh slojev v veliko organizacijo, ki je do danes že tako uspela, da se bo vršil novembra meseca t. l. prvi vseruski ženski kongres.

Gospa Filozofova je pač imela mnogo truda, preden je združila ženstvo prostrane Rusije v ogromno zvezo. Za središče si je vzela Peterburg, kjer je ustanovila »ženski krožek«, ki je imel svojo sobo v stanovanju svoje ustanoviteljice. V tem »krožku« je bilo spočetka le malo število žensk. Pred dvema letoma pa so nekatere zavedne Rusinje, na čelu jim gospa Filozofova »krožek« popolnoma preustrojile. Šle so od hiše do hiše zbirat članic ter naprosile posamezne urednike ženskemu pokretu prijaznih listov, da jih podpirajo v svojih novinah. Sestavile so pravila »Društva ruskih žen« ter razširile svoje delovanje in svojo agitacijo po vsej Rusiji. Že tekom pol leta so imele marljive Rusinje po mestih in po deželi 86 podružnic osrednjega svojega ženskega društva.

Zadovoljne s tem lepim uspehom so začele Rusinje takoj misliti na ustanovitev svojega poljudnega lista. In res je izšla začetkom tega leta prva številka tednika »Ženski list«, ki se je zanj javilo nepriča-



kovano veliko število naročnic. Sedaj se izdajateljice že bavijo z mislijo, da bi izdajale list dvakrat na teden. Ena številka bi bila namenjena ženskam višje naobrazbe, druga pa delavkam, da bi tako dobile ruske voditeljice tudi nižje sloje v svojo sredo.

Vse delovanje ruske žene se naglo in živahno razvija, kar priča predvsem bodoči prvi vseruski ženski kongres, ki se bo bavil zlasti z vprašanjem: Kako bi bilo mogoče naobraziti ženstvo nižjih slojev? O tem vprašanju piše gospa Filozofova:

»Eden največjih korakov k občnemu blagostanju je vsekakor izobrazba, kultura. Ako je človek v splošnem le toliko izobražen, da se zaveda svojih dejanj, potem pač ne bo storil tega, kar dela njegov brat, ki je na jako nizki stopinji človeške naobrazbe. Kolikokrat vidimo našo delavsko ženo, kako se z deco v naravnici ziblje po ulicah, ker se je napila v državnih žganjarijah žganja. Druge ženske zopet se udajajo sramotnem življenju, ker nočejo trpeti lakote; vsaki dan padajo nižje, dokler jih v kaki bolnišnici ne reši smrt žalostnega življenja. Doslej nimamo poizvedovalk, ki bi raziskavale kaj je gnalo te nesrečnice v tako življenje, še manj pa smo se brigale, da bi odstranile vzroke, ki so radi njih padle te ženske.

Tu ne pomaga nič drugega kot izobrazba. Seveda moramo priznati, da me same ne moremo rešiti tega velevažnega vprašanja. Pomagati nam mora vsa ruska družba in tudi vlada. Ni dovolj, da je ruska duma sklenila zakon za obvezni obisk šole, treba je tudi, da ga v resnici vrši. Ko bodo naše ženske tako izobražene, da bodo s hrepenenjem pričakovale časopisov, poučnih in zabavnih, tedaj bo tudi zmanjkalo teh žalostnih pojavov v našem življenju, ker bo takrat vsaka ženska tako ponosna, da se ne bo hotela prodajati. Mislim pa, da moramo predvsem me, ki mislimo, da smo visoko naobražene, dokazati, da je to resnica. Storimo pa to najlažje na ta način, da se družimo z ženami nižjih slojev ter jih vedno nagovarjamo in vodimo na dobro. Vzbuditi jim moramo zanimanje za dobro čtivo, in potem pojdejo domov čitat, namesto v žganjarijo. —

Dalje bodo razpravljale na vseruskem ženskem kongresu ženske o ravnopravnosti ženstva z moškimi ter o vprašanju, kako bi bilo mogoče izdajati brezplačen list za ženstvo ruskih nižjih slojev.

Ženske v Rusiji so torej započele veliko akcijo za izboljšanje društvenih prilik ruskega ženstva in vse kaže, da bo rodila ta akcija najlepše sadove.



Carl Ewald:

## Zob.

Janezku so izdrli zob. Prav nič ni kričal, zato mu je podaril zdravnik krono. In sedaj je sedel v šoli ter je kazal denar svojemu tovarišu Petru.

»Ali je to res?« je vprašal Peter.

»Prav gotovo,« je odgovoril Janezek. »Tu jo imaš, ker si tako junaški deček, tako mi je rekel.«

Peter je ogledoval svetlo kronico. Pri njem doma je vladala mati Skrb. Še nikdar v življenju ni imel svoje kronice. Kar misliti si ni mogel, da jo je mogoče tako lahko prislužiti, kakor je pravil Janezek.

Naslednjega jutra je sedel Peter v čakalnici zobozdravnika med drugimi bolniki.

Čepico je držal med kolena ter pazil natančno, kar je videl okoli sebe. Drug za drugim so izginjali za vratmi in so se malo zatem zopet vračali. Vsi so bili videti v skrbeh, ko so odhajali notri, vsi so se vračali veselih obrazov.

»Vse se ujema,« si je mislil Peter.

Nakrat je zaslišal v sobi nekoga vpiti. To je seveda dekle. Javkala je še, ko je bila že zunaj.

»Ta pač ne dobi krone,« si je mislil Peter.

Končno je prišla vrsta nanj. Sedel je na stol in široko odprl usta.

»Kje pa je hudobni zob?« je vprašal zdravnik.

»Tale je,« je odgovoril deček in pokazal neki zob. Zdravnik je preiskal zob z vso skrbnostjo.

»Temu vendar ne manjka prav nič,« je odgovoril potem.

Takoj je pokazal Peter drug zob.

»Ta je tudi popolnoma zdrav, dečko,« je zopet dejal zdravnik.

Peter je pokazal tretji, ... četrti ... peti zob. Zdravnik je odločno zmajeval z glavo. Petrovi zobje so bili brez napake.

Peter se je boril s solzami. Saj si je že mislil, da se mu ne posreči! Tak siromak, kot je on, pač nikdar ne dobi kronice!

Obupan je pogledal zobozdravnika in dejal: »Katerega hočete, mi lahko vzamete, samo da dobim kronico.«

Sedaj je moral Peter razjasniti vso zadevo.

»Peter,« je rekel potem zdravnik, »ti si velik bedak, kajti dober zob je vreden mnogo, mnogo kronic. Vendar pa si tudi vrl dečko, in zato dobiš krono. Samo obljubiti mi moraš, da ne poveš nikomur tega, ker sicer se mi res lahko zgodi, da me privede moj poklic še na beraško palico.«





A. K.:

## Dežela ženske enakopravnosti.

**L**eta 1868. se je v ameriških Zjedinjenih državah združila skupina 5000 prebivalcev v politično enoto. Imenovali so se »Teritorij Wyoming«. Ta mala enota je takoj sklenila, da si ustvari ustavno upravo ter si je volila parlament ali zbornico.

Takoj prve dni zbornice so stavili zastopniki predlog, naj dobe tudi ženske volilno pravico. Naravno je, da je ta predlog pri večini moških vzbudil le veselost. Nekdo je predlagal, da smejo ženske voliti šele v starosti 30 let, — češ potem ne pojde niti ena na volišče. Po dolgem pregovarjanju pa je bil predlog glede ženske volilne pravice vendarle sprejet. Mnogo je bilo sicer nasprotnikov, ki so se bali, da odslej ženske ne bodo hotele več gospodinjiti, da bodo zanemarjale otroke, moža i. t. d.

In kaj se je zgodilo? — Po preteku 27 let se je pomnožil teritorij Wyoming od 5000 na 100 000 prebivalcev.

Ženske, dasi so imele volilno pravico, niso zanemarjale svojih dolžnosti soprog in mater, njih politično delovanje ni prav nič škodovalo materinstvu.

Potem je zahteval ta teritorij, da ga sprejmo med Zedinjene države, kar se je tudi zgodilo. In to je bil velik dan! Eden najkulturnejših narodov na svetu je priznal ženski politično enakopravnost, priznal je pravico sovladanja žene z možem.

In danes je Wyoming najnaprednejša država na svetu, ki ga jej ni para. Tam delujejo ženske v državnih uradih ter so celo sodnice, odvetnice in velike podjetnice. Od l. 1892 je mesto državnega odvetnika podeljeno ženski. Država se razvija, prebivalstvo se množi. Ženske torej uspešno delajo doma in v javnosti. Amerika je sploh naprednejša od drugih delov sveta; tam je doseglo ženstvo najvišja mesta. Vendar se ne more niti nobena ameriška država kosati z najnaprednejšo državo Wyoming.



Iv. Lah:

### Delija.

Povest majskega večera.

**N**n zdaj še o tebi povest, moja draga Delija. Ne pišem je tebi, ampak o tebi, Delija. Pišem jo vsem onim, ki so zapuščena njih pota in je utrujeno njih hrepenenje. Pišem jo vsem onim, ki ljubijo in sanjajo velike sanje življenja. Da bi zacvetel maj na njihovih potih, da bi bilo utešeno njih hrepenenje. Da bi zaživelo življenje, da bi začutili njegovo visoko

pesem. Zato pišem povest o tebi, Delija, kajti ti si živo hrepenenje, živa pesem. In kje naj vzamem besedi, o Delija, da bo tebi jednaka povest o tebi? O, da bi bile sladke in mehke nje besede, kakor so bile mehke tvoje roke: tako nežne in sladke, da bi bile žive in kipeče nje misli, kakor tvoje tihe o radosti sanjajoče oči, da bi zaigrale iz njih želje vesele in vabljive, kakor so bili nemirni nagajivi kodrčki tvojih ljubljenih las! Da bi bila taka povest o tebi, Delija!

Glej, pripeljal se je maj mimo mojega okna. Na visokem vozu, na belih razigranih konjih. S cvetjem je bila posuta njegova pot. Pripeljal se je mirno in in se je odpeljal naprej — komaj da oddaleč odmevajo veliki zvoki mogočne pesmi. In naselilo se je hrepenenje v moji samoti. Hrepenenje po tebi, Delija. In iz njega se je rodila povest o tebi, Delija.

\* \* \*

Nekoč se je nagibal zgodnjepomladanski dan proti zatonu, ko je naenkrat potrkalo na vrata. In vstopila je Delija. Ta mala dobra Delija z mehкими belimi rokami, s tihimi sanjavimi očmi, z nagajivimi nemirnimi kodrčki, v temni črni obleki, kakor sem jo bil videl prvič. Bila je krasna v tej obleki, tako krasna. Prav zato, ker je bila Delija vesela in živa in vse te radosti življenja ni mogla uničiti žalna obleka. Prav to nasprotstvo jo je delalo tako krasno. Tako sem jo vidil prvič. Takrat je bil maj in je plavalo življenje nad zemljo s polno silo; kipelo je cvetje iz omlajene zemlje in pesem se je glasila vsenaokrog. In čutili smo to življenje vsi, ki smo se shajali v podnožju gore za majski izlet. Ljubili smo cvetje in petje in hotelo se nam je vsem iti navzgor po zelenem bregu preko polja in senožetij sredi trav in cvetic, navzgor brez poti in stez, da se daleč okoli odpre zeleni svet; navzgor, kakor da bi hoteli skopati svoje mlade duše v jasnem čistem solncu. In tako smo začeli svojo pot navzgor. Velik majniški dan je sijal nad zemljo.

Z Delijo sva stopala spredaj. Igrala se je s solnčnikom in nje tihe oči so tako živo zrlle v božji svet.

»Vi nosite vedno žalno obleko, gospodična?«

»Vedno. Vi veste, da imam mnogo starih sorodnikov.«

»To je včasih velika sreča.«

»Ali pa velika nesreča.«

»Da, vas sedaj naravnost ovirajo v svatbi.«

Delija je nekoliko zardela in je molče stopala navzgor po suhem peščenem potu. Pod nami je ležala vas, nje strehe so se skrivale med gostim drevjem in okoli nje se je bliščalo pisano polje.

»To je krasen dan, gospodična.«

»Zelo krasen, jaz sem vesela.«

»Vidite, v takih dneh začutimo, kako lep je svet, kako krasno je življenje.«

»Kdor je srečen, čuti tako, kdor je nesrečen čuti še bolj svojo boleost.«



»Mislim, da ne, kajti, gospodična . . .«

»Verjemite, da je tako, kajti jaz čutim, da je res.«

»Vi vendar, gospodična, ne morete govoriti o nesreči . . .«

In zopet ni odgovorila. Samozavestno je pogledala po bregu navzgor, kjer so se zibale nemirne travne bilke po lahmem vetru. Bolj in bolj se je izgubljala steza, bolj in bolj se je odpiral svet.

»Vidite, kako je to krasno: ta zemlja tako plodna in bogata!«

»Res, človek bi legel nanjo in jo poljubil.«

»Kako to vse živi in kipi; skoraj bi se človek bal stopiti, da ne uniči mrgolečega malega življenja med travami.«

»In vendar ga mnogo uničimo, verjemite. Človek je strašna uničujoča sila.«

»No, mi smo bogovi na svoji zemlji in delamo po volji; pogosto moramo.« . . .«

»Ne, pogosto hočemo tako. Uničujemo živalice, cvetlice, vso lepo prirodo, a pogosto tudi ljudi in njihov prekrasni svet.«

»Res je, gospodična, toda dandanes bolj in bolj začenjamo ljubiti življenje.«

Delija je zopet utihnila. Previdno je stopala nje drobna nožica med cvetjem, priklanjale so se ji rožice in bilke so se upogibale pod njenimi krili. Družba je šumela za nama v veselem smehu in se počasi dvigala. Stopala sva z Delijo molče po rebri navzgor in zrla v živo migljanje in gibanje po rjavih grudah in brazdah, po zelenih travnikih in poljih. Ozrl sem se na Delijo. Zelo krasna je bila v tej svoji živi zamišljenosti; pol smeha pol resnosti je bilo na njenem zardelem obrazu. Pomislil sem na njeno ime in se mi je zdelo, da bi se ne mogla drugače imenovati nego Delija. Ta misel me je prisilila v smeh.

»Zakaj se smejete?« je vprašala Delija.

»Mislim si, da je Delija zelo lepo ime in da se vam zelo prilega.«

»Zakaj si tako mislite?«

»No, Delija je bila ljubica rimskega pesnika in je bila zelo lepa deklica.«

»Ali je na tem kaj smešnega?«

»Ne. Nasmejaj sem se le iz dobre volje. Veste, da je celo Prešeren povedal, da »bolj ko Cintije in Lavre, bilo bi pozabit' škoda njenega imena.«

»Toda vi se niste temu smejali.«

»Ne, res ne. Smejaj sem se oni lepi ljubeznjivi Deliji, ki sedaj s tako resnim in prijaznim obrazom stopa navzgor.«

»In zakaj ste se ji smejali?«

»Tega jaz ne vem, gospodična. Ne vem, ali mi je ugajalo ime, ali ona misel nanjo, ali vse skupaj; končno ni čuda: tako lep dan, tako krasna priroda, tako vesela pot — to vse privabi človeku smeh iz srca. Ves svet se zazdi tako neskončno lep in sam ne

ve, komu bi bil hvaležen za tak trenutek radosti. In potem pomisliš na bogvekaj in vse je sam smeh.«

»Vi ste zelo srečen človek.«

»Na svojo srečo pomislite, gospodična.«

»Jaz nisem srečna.«

Obstal sem za trenutek in gledal nje resni obraz, kjer sem pričakoval, da se vsak trenutek pojavi smeh. Toda ni se pojavil. Zasmel sem se naglas.

»In zdaj se mi celo rogate,« je rekla Delija in je tudi obstala. V njenih jasnih očeh so se zasvetile skrite solze, a hkratu je prikipel smeh na ona drobna božanska usteca.

»Kako bi se ne smejal! Kdo je srečnejši nego vi? Svet vam nudi vse svoje bogate darove. Imate vse, kar hočete. Imate krasno življenje, nevesta ste . . .«

»Prosim vas, ne govorite tako. Vi mislite, da sem otrok, in zato se smejete.«

V resnici bi ji ne bil mogel določno povedati, zakaj se mi tako hoče na smeh. Toda njena užaljenost je bila resnična, kakor je bilo resnično in odkrito vse, kar se je kdaj pojavilo na njenem licu. Vse, prav vse, bi si bil mogel misliti pri Deliji, samo laži bi si ne bil mogel misliti. Toda smeh je včasih zelo oblasten in premaguje človeka tudi pri resnem položaju. In tako me je tudi njena užaljenost silila v smeh.

»Vidite, kakšni ste,« je začela čez čas Delija, »mislila sem, da ste moj prijatelj, in zdaj se mi smejete.«

Nehote se mi je iztegnila roka in ona jo je prijela.

»Sem vaš prijatelj, gospodična, a prav zato se smejem iz take srčne radosti.«

»Toda kako morete biti vesel in kakšna je vaša srčna radost, če vam pravim . . .«

»Ne pravite, gospodična; glejte, kako je lep božji svet. No, stopiva hitreje in bova prva na vrhu.«

Ozrla se je naokrog in zardela je od radosti. Njene oči so se iskrile od čudne navdušenosti. Poprijela je mojo roko in sva stopila hitreje. Izginile so že poslednje steze in vse okoli je bila le čista gola plan, pokrita z visoko travo. Družba je počivala v bregu in daleč za nama je odmeval nje veseli smeh. Ozrla sva se po dolini nazaj. Tam nizko so ležale vasi med zelenimi travniki ob beli vijoči se cesti. Daleč tam doli je ostal svet, kakor obsojen v svojo nizkost. Toda mi smo bili visoko, zdelo se nam je, da na nas svetijo bolj jasni žarki nebeškega solnca, da so vetrovi čistejši in ljubeznivejši, da je zemlja pod nami bolj nova, sveža. Res, živelo, rastlo, cvetelo, zelenelo je vse tukaj na planjavi in duhtelo je vse v svežem cvetju. Tiho in mirno je bilo v ozračju, le tuintam se je slišala jutranja pesem žgolečega škrjanca. Obstala sva z Delijo in se zagledala v ta svet. Pogledal sem nje resni obraz in zopet se nisem mogel zdržati smeha. Zapazila je to takoj in dvoje jasnih solz ji je porosilo oči.

»Ne, Delija, nisem hotel . . .« Mahoma se je zrenil moj obraz, kajti zbolele se me nje solze. Držala



sva se še za roke, kakor sva bila prišla. Privila se je k meni in je dvignila glavico. Sklonil sem se in sem začel poljubljati ona drobna usteca, tako trepetajoča in drhteča, kakor čista čaša nežne cvetke, kadar vase vpija jutranjo roso.

»Še?»

»Še...«

Visoke trave so se majale po vetru, rože so duhtele, škrjanec je pel in ves svet okoli se je izpremenil v veliko planjavo s polnim duhtečim ozračjem, z veselo k nebu kipečo pesmijo.

To se je takrat zgodilo na majniški dan; nihče ni vedel, ne zakaj, ne kako; tudi vprašal ni nihče; zgodilo se je.

In potem je prišla na oni zgodnjepomladanski večer. Bila je taka, kakor onokrat v majniškem jutru. Sploh bi si je ne bil mogel misliti drugačne, nego je bila. In taka je bila tako krasna, vabljiva.

»Delija...«

Zasmejala se je veselo in podala obe roke.

»Čudite se, da sem prišla.«

»Gotovo. Zapuščeni so moji dnovi in skoraj da me že zapuščajo lepe misli. In kdo bi ne bil presečen, če namesto lepe misli pride živa — Delija...«

Sedla je na stol in nje lice se je zresnilo. Pripredel sem k nji. Ta dobra, mala Delija! Kdo bi se ne bil smejal tej njeni sladki ljubeznivosti? In jaz sem se smejal. Poljubil sem nje drobno ročico in ji pogledal v plahe in tako odkrite oči.

»Delija, kaj je vendar...?«

»Nič ne berete v mojih očeh, nič?«

»Kaj naj berem? Vse, vse, a kdo naj pove, kaj vse!«

»Nič ne sije iz njih?«

»Vse, Delija, vse...«

»No, kaj...?«

Poljubil sem ji roko.

»Delija, ti si vendar nevesta.«

Vstala je.

»Gospod,« je rekla z resno besedo, »šest mesecev je hodil bogvekod in se zabaval, šest mesecev nisem bila vredna, da bi prišel k meni, šest mesecev samih fraz in izgovorov, šest mesecev mojega izgubljenega življenja, šest mesecev pričakovanja, hrepenenja in zapuščenosti... Šest mesecev...«

»Delija, ti dobra Delija...«

Zaplakala je kakor otrok.

»Ne plakaj, Delija, ne plakaj, ti si živa radost, ti pomladanska pesem, ti večni smeh, zasmej se, Delija!«

Dvignila je glavico. Po nežnih licih so še lile solze, a oči so se jasnile kakor modro nebo po nevihti. Nje črni kodrčki so si poigravali okoli glave in sama nagajivost je lezla iz njih. Drobna usteca pa so pila poljube željno drhteč in so trepetala v tihi radosti, kakor cvetka pije solnčne žarke, po dolgi moreči rosi.

»Še?»

»Še...«

In radost se je vračala na oni cvetoči obraz tako poln miline in sladke ljubeznivosti.

Zasmejala se je.

»Zakaj ljudje mučijo ljudi?« je vprašala.

»Kdo muči?«

»No, on.«

»On ve, da ga imaš rada in...«

»Pa ga ne bom imela več.«

Zasmejal sem se.

»O Delija...«

Prijela je mojo roko.

»Obljubite mi, da ostanete moj prijatelj.«

»Obljubljam.«

Ovila se me je in njene oči so sijale trenutne sreče, radosti in odločnosti...

»Sedaj bo on iskal pot k meni,« je rekla. »Doslej sem jaz, ah, ne...« Utihihnila je kakor da neče govoriti o tem. »Vidite, pomlad prihaja, tako lepa in živa in jaz bi bila sama in kadar je človek sam, tako težko postane življenje. On tega ne čuti, ker...«

»Morda čuti, a ne utegne...«

»Ne, ne, ni res. Kdor ljubi, hrepeni po tem, kar ljubi, in pride. On ni prišel šest mesecev, šest mesecev in jaz sem ga čakala...« Zaihtela je globoko.

Uboga Delija! Takrat bi bil padel pred tebe, kakor pred boginjo. Bila si tako visoko nad drugimi, ker si ljubila življenje. In drugi so ga uničevali s kruto roko. In hotela si se braniti in zato si iskala zaveznika. Ti dobra Delija! In plačala si ga kraljevsko, kakor noben car ne plača svojega sobojevnika. Ali veš, kako je prišel zopet maj, cveteč in drhteč s kipečo pesmijo — in se je povrnil on. O Delija, vrnil se je on, a ni se vrnilo življenje, ki si o njem sanjala. O Delija, tako je usojeno enim, da hrepene in čakajo in drugim, da žive in hodijo. In kje je sreča in radost in življenje? Zato sem napisal o tebi to povest, Delija.



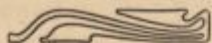
## Iz ženskega sveta.

Doktorica filozofije je postala gdč. Mara Gjurič iz Vukovarja. Napravila je svoj doktorat na Dunaju.

**Avstrija in ženske šole.** Končno bo menda tudi v Avstriji ženskam dovoljeno študirati juridično pravo, kar smejo v Belgiji in na Angleškem že dolgo. Amerika je imela pred več nego 40 leti prvega ženskega odvetnika. Francozinjam je bila leta 1870 odprta vsa visoka šola. V Italiji, Rumuniji, Švediji, na Bolgarskem smejo ženske prav tako študirati kakor moški, celo Nemčija ima dve vseučilišči, kjer imajo ženske iste pravice kot moški. Tudi v Rusiji posečajo ženske vseučilišča in so zdravnice i. dr. Samo Avstrija je med



zadnjimi najzadnja in se pripravlja šele sedaj, da počasi dovoli tudi ženskam, posvečati se juridičnim študijam. Doslej so imele ženske na Avstrijskem pravico študirati le medicino in filozofijo, oziroma so se smele posvečati poklicom, ki jih nudijo te študije. Morda vendar še doživimo, da bomo imeli tudi v Avstriji ženske odvetnice in sodnice!

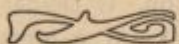


## Doma.

**Atlas in brokat** opereš najlepše na sledeči način: Prideni vodi nekoliko boraksa in raztepi v njej par rumenjakov. V tej tekočini operi atlas ali brokat in ga potem izplakni v mlačni vodi. Da bo blago nekoliko trdo, primešaj zadnji vodi nekoliko raztopljenega gumija. Atlas likaj, ko je še precej vlažen, in sicer narobe.

**Obleko, ki se je raztrgala** na vidnem mestu, obnovi takole: naravnaj razporek in prilepi narobe dotičnega mesta angleški obliž, ki ga ne smeš preveč zmočiti. Potem pa položi na lice razporka vroče železo, toda le za malo časa, kajti če vročina predolgo deluje na obliž, se skvari ves lep in je torej obliž vničen. Na ta način zlepljeni razporek se v obleki skoraj nič ne pozna. Za debelejšje in močnejše blago uporabljaj namesto angleškega obliža gutaperho.

**Mešana solata.** (Za 6 oseb.)  $\frac{3}{4}$  kg krompirja v oblicah, dalje majhno zeleno; olupí oboje in zreži na listke. Prideni še malo skodelico na listke zrezanih kislih kumaric in prav toliko kuhane rdeče pese. Potem napravi sledečo omako: Zmešaj kuhan rumenjak s surovim rumenjacom, prideni 4 žlice kisle smetane, eno žlico finega namiznega olja, nekoliko neprekislega jesiha, pol male žličice Maggijeve začimbe, in potrebne soli. To omako zlij na pripravljeno solato, ki jo zmešaj.

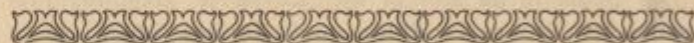


## Raznoterosti.

**Ženska v moški obleki.** V Trstu so nedavno pripeljali na policijo 30letno Albino M. iz Litije, ker je hodila v moški obleki in se je izdajala za moškega. Na policiji je izpovedala sledeče: Oče njenih dveh nezakonskih otrok jo je zapustil ter ni hotel ničesar prispevati za svoja otroka. Pred štirimi meseci je prišla v Trst iz Litije, kjer ni mogla dobiti nikakega dela. Sprva je v Trstu nosila malto. Ker z beraško dnevno plačo po 1 K ni mogla preživljati sebe in otročiča, si je ostrigla lase, se oblekla v moško obleko in delala kot težak pri gradnji neke hiše. Zaslužila je po 2 K 40 v. na dan. Zaslužila je torej toliko, da je mogla živeti z rodbino. Nihče ni vedel, da je ženska. Toda nesreča je hotela, da je prišla iz Litije neka znanka. Ko je zagledala svojo rojakinjo v moški obleki, se je glasno začudila tej izpremambi. Ljudje so postali pozorni, in redar jo je odvedel na policijo. Uboga ženska je odpotovala v Ljubljano. — Ta slučaj je jako značilen. Samo lase si je treba ostriči, pa moške hlače obleči, in ženska postane docela enakopravna z moškim. Prav

toliko more delati in prav toliko zaslužiti, samo pogoljufati je treba, da jo sploh puste k delu!

**Pravila za življenje poleti:** 1. Oblači se kolikor mogoče lahko in svetlo. — 2. Preoblači si prav pogostokrat perilo, kar je hkratu prijetna in osvežujoča zračna kopel. — 3. Rokavi naj segajo samo do komolcev. — 4. V senci ter v hiši bodi vedno gologlava. — 5. Oplakni si večkrat na dan roke do ramen v mrzli vodi. Zjutraj in zvečer pa se umij po vsem životu. Seveda velja to samo za zdrave ljudi, bolehní morajo vprašati zdravnika, ali se smejo pogostokrat umivati z mrzlo vodo. — 6. Usta si večkrat izperi s hladno, a ne premrzlo vodo. — 7. Ponoči bodi prav lahko pokrita; nikakor pa ne s pernico. — 8. Tudi imej v spalnici ponoči vsaj eno okno odprto. — 9. Jej malo mesa, rajše več prikuh ter mnogo sadja. — 10. Ne pij opojnih pijač. Vino mešaj vedno z vodo. Limonada in malinovec sta zdravi pijači. Najlažje si ugasiš žejo s požirkom mlečne kave. — 11. Bodi prav mnogo na prostem, med drevjem, kjer je hladno in ni prahu. — 12. Pešizleti po ravnem in po gorah jako ugodno uplívajo na človeško telo; vendar ne smeš v tem oziru pretiravati, nego hodi polagoma in toliko, kolikor z lahkoto prenese tvoje telo!



**Dober svét** je zlata vreden, in marsikdo bi mnogo rad dal zanj, ko bi ga le dobil o pravem času. Dostikrat pa se tudi ne ravnamo po dobrih svetih, dasi bi bili za nas jako koristni.

Danes hočem nasvetovati nekaj slovenskim gospodinjam in materam, kar je zanje velike vrednosti in koristi. Gotovo se marsikatera slovenska mati večkrat vprašuje, zakaj so nekateri otroci vkljub dobremu življenju, ki ga imajo, bleđi in slabotni in zakaj je tudi nervoznost že med otroci razširjena. Ne bom tu navajala vseh vzrokov, ki so krivi otroške bolehavosti, omeniti hočem le, da je glavni krivec neprimerna hrana, ki ne daje otroškemu telesu tega, kar potrebuje.

Oglejmo si na primer samo zajutrek! Kava in čaj sta dandanes že prav povsod v navadi. Zavživanje prave, močne kave kakor tudi čaja pa je škodljivo našemu zdravju. Kava ima namreč v sebi strup kofeīn, čaj pa theīn; ta dva strupa prav zelo uničujeta živce in slabita telo. Sicer je res, da zavžijemo vsakokrat le majhno množino tega strupa, toda leto in dan pijemo kavo, leto in dan se počasi zastrupljamo.

K sreči pa imamo Slovenci izvrstno kavino primes, ki je v korist zdravju in — denarnici. Ne kuhaj torej nikdar same bobove kave, ki je škodljiva in jako draga. Vzemi malo prave kave ter precej kavine primesi, Cirilove ali Zvezdne cikorije, 'Prve jugoslovanske tovarne kavinih surogatov v Ljubljani'. Ta cikorija je prav izvrstna ter izjednačuje škodljivost bobove kave. Poleg tega pa je to tudi domač slovenski izdelek iz slovenske tovarne, kjer jedo kruh slovenski delavci. Zato naj bi vsaka slovenska gospodinja uvaževala dober nasvet: delaj sama sebi dobro ter ne imej gluhih ušes za klic, ki doni po vsej slovenski domovini: Svoji k svojim!